

MAPA PUTA ZA FORMIRANJE OBAVEZNIH REZERV NAFTNIH DERIVATA NA OSNOVU SCENARIJA DO 2027. GODINE

Donošenjem Zakona o sigurnosti snadbijevanja naftnim derivatima („Sl. list CG“, br. 119/24), (u daljem tekstu: Zakon) i usvajanjem ažuriranog Akcionog plana za formiranje obaveznih rezervi naftnih derivata, Crna Gora je u potpunosti uskladila svoj pravni okvir sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti sigurnosti snadbijevanja i uspostavila održiv sistem formiranja i održavanja obaveznih rezervi naftnih derivata u skladu sa Direktivom Evropskog savjeta 2009/119/EC o minimalnim rezervama sirove nafte i/ili naftnih derivata koja ujedno predstavlja prvo mjerilo za zatvaranje Poglavlja 15 – Energetika.

Akcionim planom su predviđena dva scenarija. Prvi scenario (osnovni) je predviđao ispunjenje svih zahtijevanih obaveza tokom perioda 2025-2029, a drugi scenario (alternativni) tokom perioda 2025-2027. Uvažavajući naknadno iskazani zahtjev Evropske komisije da je Crna Gora obavezna da do ulaska u Evropsku uniju obezbijedi rezerve u količini od 90 dana neto uvoza, država se obavezala da rezerve formira u skladu sa drugim (alternativnim) scenarijom koji predviđa ispunjenje svih zahtijevanih obaveza do kraja 2027, odnosno juna 2028. godine.

Finansiranje obaveznih rezervi naftnih derivata obezbjeđuje se putem naknade koja je sastavni dio prodajne cijene naftnih derivata, u iznosu od 3 eurocenta po litru euro dizela, bezolovnog benzina i tečnog naftnog gasa. Prikupljanje naknade je započelo 11. februara 2025. godine, a sredstava po ovom osnovu prikupljaju uvoznici naftnih derivata.

Obveznici formiranja obaveznih rezervi su Uprava za ugljovodonike (dalje u tekstu: Uprava) i veliki uvoznici naftnih derivata. Uvoznici koji uvoze više od 15.000 tona dizela ili benzina i imaju obavezu formiranja rezervi, zadržavaju 1 eurocent radi pokrivanja troškova održavanja obaveznih rezervi, dok preostala 2 eurocenta transferišu na prihodni račun budžeta Crne Gore kod Centralne banke Crne Gore, otvoren za namjenu formiranja i održavanja obaveznih rezervi naftnih derivata (u daljem tekstu: prihodni račun). Manji uvoznici, koji uvoze manje od 15.000 tona dizela ili benzina, i nemaju obavezu formiranja rezervi, u cjelini transferišu prikupljena sredstva po osnovu naknade na prihodni račun.

Do sada su uvoznici koji formiraju rezerve, zadržali oko 1.859.153,64 EUR, dok je na prihodnom računu, do sada, prikupljeno 13.718.817,01 EUR, namijenjenih za formiranje i održavanje rezervi koje je Uprava, kao imenovano tijelo za formiranje rezervi, dužna da obezbijedi.

Tokom 2025. godine, veliki uvoznici su u potpunosti ispunili obavezu formiranja rezervi u količini od 44.260 MT (39,4% ukupne obaveze), koje se skladište u Crnoj Gori, Hrvatskoj i Grčkoj, dok obaveza Uprave iznosi 68.080 MT odnosno 60,6% ukupne obaveze.

Uprava već sada raspolaže mogućnošću da formiranjem rezervi u formi tzv. “tickets” u potpunosti formalno ispuni obavezu. Tiket predstavlja ovjeren ugovor o pravu moguće kupovine naftnih derivata, na osnovu kojeg uvoznik ili Uprava imaju pravo da u bilo kom trenutku povuku dio ili ukupnu količinu naftnih derivata za koje je zaključen ugovor.

Za ispunjenje obaveze Uprave u formi tiketa za količinu od 68.080 MT potrebno je izdvajanje od oko 500.000 EUR na mjesečnom nivou, dok prosječni mjesečni prihod Uprave po osnovu naknade za obavezne rezerve iznosi oko 800.000 EUR.

Sa druge strane, za formiranje rezervi Uprave u navedenoj količini, u gotovom proizvodu, prethodno su projektovana sredstva u iznosu od oko 40 miliona EUR, kada je cijena derivata na berzi iznosila oko 600 EUR/toni. Obzirom da je trenutna cijena derivata na berzi iznad 1200 EUR/toni, za ispunjenje ukupne obaveze u gotovom proizvodu bilo bi potrebno izdvojiti preko 80 miliona EUR.

Imajući u vidu izrazitu volatilnost cijena nafte i naftnih derivata, uzrokovane nestabilnošću na globalnom tržištu i aktuelnim geopolitičkim dešavanjima due to the war in Persian Gulf, te nemogućnost preciznog predviđanja egzaktnog scenarija nabavke rezervi, strateški cilj države ostaje da se obavezne rezerve obezbijede u što većoj mjeri, u gotovom proizvodu, u ovoj i narednoj godini (2026. i 2027.), kao i da budu fizički dostupne u skladištima na teritoriji Crne Gore, čime se jedino i u potpunosti može garantovati sigurnost snabdijevanja i otpornost energetskeg sistema, u slučaju stvarne potrebe za puštanjem rezervi. Preostala obaveza Uprave biće ispunjena u formi tiketa.

U zavisnosti od cijene naftnih derivata na međunarodnom tržištu, scenario ispunjenja obaveze formiranja obaveznih rezervi Crne Gore do kraja 2027. godine, odnosno početka 2028. godine prikazan je u Tabeli u nastavku. Napominjemo da su u odnosu na raspoloživa sredstva u svakoj narednoj godini (2027. i 2028.) računati nešto niži iznosi od realno raspoloživih za kupovinu dodatnih količina rezervi, određena sredstva moraju biti rezervisana za troškove skladištenja i održavanja rezervi formiranih do tada.

Tabela 1. Scenaro formiranja zaliha – rezime

1,300 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	17,000	7,000	0
Established physical stocks in actual year (MT)	17,000	24,000	24,000
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	44,080
Total emergency oil products stocks (tons)	17,000	24,000	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	1,300	1,300	1,300
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000

1,200 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	18,000	7,500	0
Established physical stocks in actual year (MT)	18,000	25,500	25,500
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	42,580
Total emergency oil products stocks (tons)	18,000	25,500	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	1,200	1,200	1,200
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000

1,100 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	20,000	8,000	0
Established physical stocks in actual year (MT)	20,000	28,000	28,000
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	40,080
Total emergency oil products stocks (tons)	20,000	28,000	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	1,100	1,100	1,100
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000

1,000 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	22,000	8,500	0
Established physical stocks in actual year (MT)	22,000	30,500	30,500
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	37,580
Total emergency oil products stocks (tons)	22,000	30,500	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	1,000	1,000	1,000
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000

900 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	24,500	9,500	0
Established physical stocks in actual year (MT)	24,500	34,000	34,000
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	34,080
Total emergency oil products stocks (tons)	24,500	34,000	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	900	900	900
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000

800 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	27,500	11,000	0
Established physical stocks in actual year (MT)	27,500	38,500	38,500
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	29,580
Total emergency oil products stocks (tons)	27,500	38,500	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	800	800	800
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000

700 EUR/ton assumption	2026	2027	2028
Physical stocks purchase (MT/year)	31,500	12,500	0
Established physical stocks in actual year (MT)	31,500	44,000	44,000
Tickets purchase in actual year (MT)	0	0	24,080
Total emergency oil products stocks (tons)	31,500	44,000	68,080
Average oil product purchase price (EUR/MT)	700	700	700
Funds available (EUR)	22,000,000	9,000,000	9,000,000